

ДОКЛАД

ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ВРЕМЕННИ МЕРКИ ПО РЕГЛАМЕНТ (ЕС) №312/2014 ОТ 26 МАРТ 2014 Г. ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НА МРЕЖОВ КОДЕКС ЗА БАЛАНСИРАНЕ НА ГАЗОПРЕНОСНИТЕ МРЕЖИ

**одобрен с решение по протокол УС №80/09.04.2015 г. от заседание на
Управителния съвет на „Булгартрансгаз“ ЕАД**

1. Въведение

Настоящият Доклад с искане на одобрение от Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, регулаторът) на прилагането на временни мерки е разработен от „Булгартрансгаз“ ЕАД (оператор на преносна система, ОПС, операторът), в съответствие с изискванията на чл. 46 от Регламент (ЕС) №312/2014 от 26 март 2014 г. за установяване на мрежов кодекс за балансиране на газопреносните мрежи. Срокът за подаване на Доклада и неговия обхват се съдържат в разпоредбите съответно на чл. 46, §3 и чл. 46, § 1 на Регламента.

2. Мрежов кодекс за балансиране на преносните мрежи

Регламент (ЕО) 715/2009 от 13 юли 2009 г. относно условията за достъп до газопреносни мрежи предвижда разработване на мрежови кодекси за всяка област, определена от Регламента, които са насочени към недопускане на дискриминация, ефективна конкуренция и ефикасно функциониране на пазара на газ.

В тази връзка беше приет Регламент (ЕС) №312/2014 от 26 март 2014 г. за установяване на мрежов кодекс за балансиране на газопреносните мрежи (Регламента), в сила от 16 април 2014 г.

Основните цели на Мрежовия кодекс за балансиране на мрежата са следните:

- Повишаване на конкурентостта на пазара на природен газ, особено за подпомагане конкурентостта на възникващи пазари;
- Повишаване ликвидността на пазарите на газ на едро;
- Премахване на пречките за трансгранична търговия с газ;
- Прозрачни и недискриминационни правила за балансиране;
- Въвеждането на прозрачни такси за дисбаланс, отразяващи разходите на мерките за балансиране на преносния оператор.

Мрежовият кодекс и правилата за балансиране на мрежата, които той въвежда, се основават на следните принципи:

- Мрежовите ползватели отговарят за балансиране на своето балансиращо портфолио, за да сведат до минимум нуждата от изпълнение на мерки за балансиране от ОПС;
- Правилата за балансиране отразяват действителните нужди на системата, като отчитат наличните ресурси на ОПС и мотивират мрежовите ползватели да балансират ефективно своето балансово портфолио;
- Въвеждане на финансово уреждане на дневните дисбаланси на мрежата;
- Остатъчното балансиране се изпълнява чрез действия за балансиране от ОПС;
- Изисква се краткосрочната търговия на стандартизирани продукти на платформа за търговия. Допуска се използването на услуги за балансиране;
- При липса на достатъчна ликвидност на пазара, ОПС търгува с краткосрочни стандартизирани продукти на платформа за балансиране, чието въвеждане е една от Междинните мерки съгласно Глава X на Регламента;
- Допълнителните междинни мерки включва, например, временна такса при дисбаланс, както и допустимо отклонение;
- ОПС трябва да изпълни задълженията да осигури необходимата информация на мрежовите ползватели, за да способства за ефективното управление на риска, свързан с режима на балансиране.

Регламент (ЕС) №312/2014 от 26 март 2014 г. за установяване на мрежов кодекс за балансиране на газопреносните мрежи следва да се изпълнява от Държавите членки от 01.10.2015 г., или при одобрение от националния регулаторен орган, отложено имплементиране от 01 октомври 2016 г., освен ако не е поискано от ОПС одобрение от националния регулаторен орган въвеждане на временни мерки до 2019 г. Когато ОПС предвижда да прилага временни мерки, той изготвя мотивиран доклад, провежда консултации със заинтересованите страни и представя доклада на регулатора за одобрение на временните мерки.

„Булгартрансгаз“ ЕАД е длъжно да приложи Мрежовия кодекс за балансиране на мрежата от 1 октомври 2015 г., като считаме че за условията в страната е удачно да бъдат предложено приложението на временни мерки до 2019 г.

3. Прилагане на временни мерки

При липса на достатъчна ликвидност на краткосрочния пазар на газ на едро, от ОПС се изисква да предприеме временни мерки. Предприетите от ОПС мерки за балансиране в случай на временни мерки трябва до възможно най-голяма степен да подпомагат краткосрочната ликвидност на пазара на газ на едро.

Регламентът позволява прилагането на следните временни мерки:

- Платформа за балансиране;
- Алтернатива на платформата за балансиране;
- Такса при временен дисбаланс;
- Допустимо отклонение.

Член 46, §1 на Регламента предвижда докладът за оценка да включва описание на състоянието на развитие на краткосрочната ликвидност на пазара на газ, временни мерки, които да бъдат предприети, мотиви за прилагане на временните мерки и установяването на стъпки, които да бъдат предприети за премахване на временните мерки. Следните глави на настоящия Доклад включват информацията, която се изисква

да бъде представена от "Булгартрансгаз" ЕАД, както и кратко описание на текущото състояние на системата за балансиране и основните промени, свързани с изпълнението на Регламента.

4. Текущо състояние на балансиране на мрежата на „Булгартрансгаз“ ЕАД

В качеството си на оператор на газопреносна система, „Булгартрансгаз“ ЕАД е отговорно за физическото и търговското балансиране на системата.

А) физическо балансиране, което представлява съвкупност от дейности, чрез които ОПС осигурява ефективното функциониране на преносната мрежа в реално време, така че по всяко време урежда преноса на газ от входните точки на преносната мрежа до изходните, с оглед преносната система да се експлоатира правилно, безопасно и по недискриминационен начин за всички мрежови ползватели и разходите за експлоатация да се разпределят справедливо между отделните мрежови ползватели;

Б) търговско балансиране, което представлява запазване на баланса между количеството газ, което постъпва в преносната мрежа за всеки мрежов ползвател и количеството газ, изтеглено от преносната мрежа от съответния мрежов ползвател, като невъзможността за запазване следва да се таксува. Физическото балансиране на мрежата е функция на търговското балансиране.

Физическото балансиране включва дейности, свързани с физическо балансиране на търговски дисбаланси (наричани за краткост „остатъчно балансиране на търговски дисбаланси“) и дейности, свързани с осигуряване на оперативния интегритет на мрежата (наричани за краткост „оперативни мерки“). Дейностите, свързани с оперативните мерки не попадат в режима на мрежовия кодекс за балансиране на мрежата.

След края на газовия ден ОПС въвежда дневния дисбаланс в сметката за балансиране на мрежовия ползвател. Съгласно сегашните приложими разпоредби, мрежовият ползвател е длъжен да заяви еднакво количество природен газ на вход и изход от мрежата. Съгласно Мрежовия код за балансиране, операторът не може да отказва заявки със различни входящи и изходящи количества.

В таблицата по-долу са сравнени текущото състояние на балансиране и промените, които ще настъпят при изпълнението на мрежовия кодекс за балансиране:

Таблица 1: Влияние на прилагането на мрежовия кодекс за балансиране на мрежата

Текущо състояние	Регламент	Влияние върху преносната мрежа

Мрежовите ползватели трябва да заявят балансиран вход-изход	Мрежовите ползватели могат да заявят различен вход-изход (в допустими граници)	Значителни разлики, които изискват остатъчно балансиране на търговски дисбаланси от „Булгартрансгаз“ ЕАД
Търговските дисбаланси на мрежовите ползватели се уреждат в натура	Търговските дисбаланси на мрежовите ползватели ще се уреждат финансово въз основа на маргинални покупко-продажни цени (получени от транзакциите на ОПС, извършени на платформата за търговия или средно претеглените цени от транзакциите, извършени на платформата за търговия) плюс/минус малка корекция При липса на ликвиден пазар търговските дисбаланси ще се уреждат по стойността на ползваните услуги по балансиране плюс/минус малка корекция	Изисква създаване на Правила за балансиране; Поради липса на платформа за търговия е необходимо да се въведе алтернативен метод на определяне на стойността на услугите по балансиране (междинни мерки)
Остатъчното балансиране на търговски дисбаланси се извършва от „Булгартрансгаз“ ЕАД чрез използване на лайнпека в преносната система	Остатъчното балансиране на търговски дисбаланси ще се извършва чрез алтернатива на платформата за балансиране - Чрез услуги за балансиране (хранилище, договор за гъвкави доставки, използване на лайнпека в преносната система) Регламентът позволява също използване на натрупване.	Поради липса на платформа за търговия, съгласно Регламента е необходимо да се въведат междинните мерки като алтернатива на платформата за балансиране, както и услуги по балансиране
Финансовият неутралитет на балансирането се осигурява от механизъм за компенсирание в натура.	Финансов неутралитет се осигурява чрез прехвърляне на надвзети/недовзети приходи на ОПС, свързани с балансирането към мрежовите ползватели чрез таксите за дисбаланс в следващ	Изисква се създаване на Методика за изчисляване на такси при дисбаланс

	период	
Задължения за предоставяне на информация на ОПС: - Не се представя информация за измерения поток - Не се представя информация за междинния дисбаланс - Представя се само информация за окончателния дисбаланс	Задължения за предоставяне на информация на ОПС: - Два пъти дневно измерените потоци в точките на междусистемно свързване, където не се използва стандартен режим на разпределяне СОБ - Информация за дневния дисбаланс и натрупания дисбаланс по балансовата сметка. - Информация за окончателния дисбаланс съгласно националното законодателство	Допълнителни IT разходи, необходимо време за реализиране

5. Описание на етапа на развитие и степента на ликвидност на краткосрочния газов пазар

Таблицата по-долу съдържа информацията, необходима съгласно член 46 (1) от Регламента за описанието на етапа на развитие и степента на ликвидност на краткосрочния газов пазар, към момента на изготвянето на Доклада за прилагане на междинните мерки:

Таблица 2: Състоянието на развитието и краткосрочна ликвидност на газовия пазар

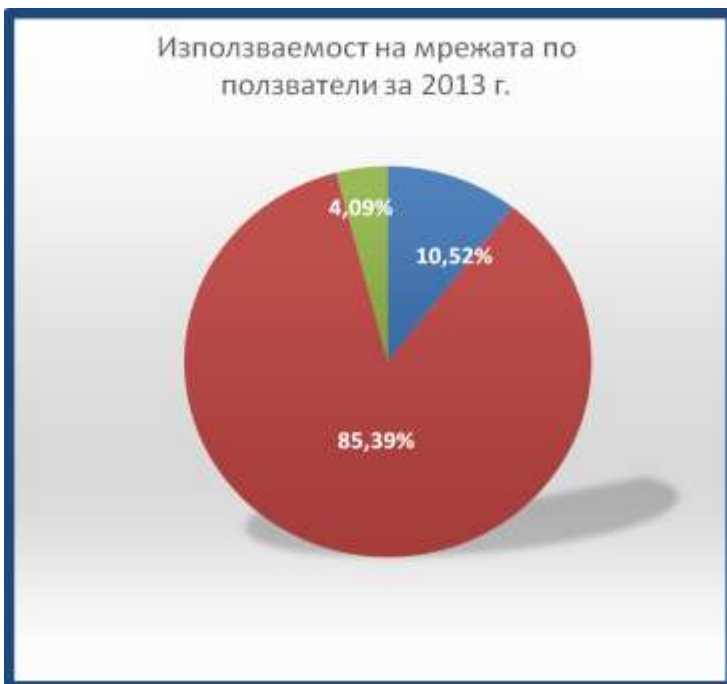
Брой сделки, извършени в ВТТ	0
Общ брой на трансакциите	0
Маржове между покупни и продажни цени	Няма
Обем на покупките и продажбите	0 м ³ през 2014 г.
Брой на ползвателите, които имат достъп до краткосрочния газов пазар на едро за определен период	В България не е създаден краткосрочен пазар на едро, използващ виртуална търговска точка Към 31 декември 2014 г. – 0 мрежови ползватели
Брой на ползвателите, които са извършвали дейност на краткосрочния газов пазар на едро за определен период	Броя на мрежови ползватели, които действително използват услугата по прехвърляне на правото на собственост във виртуална търговска точка: Към 31 декември 2014 г. – 0 мрежови

ползватели.

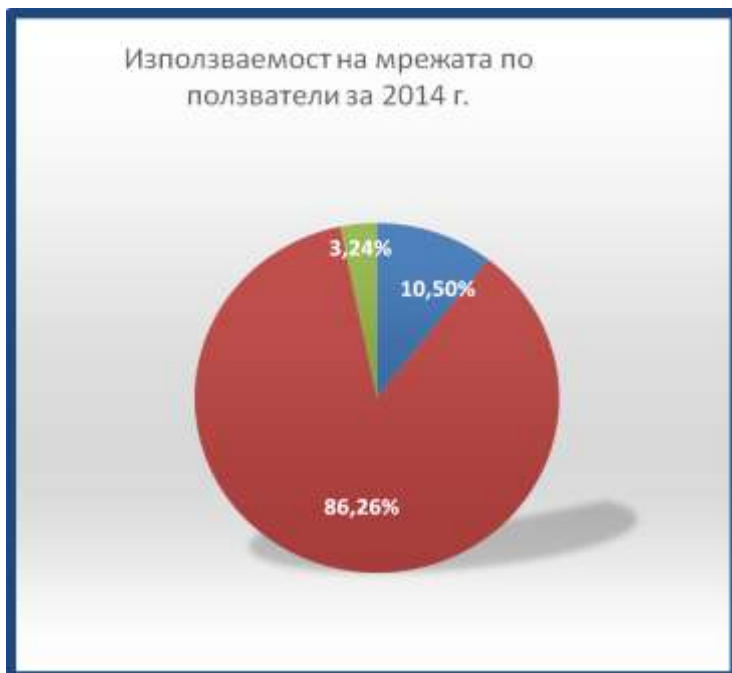
Съгласно информацията в таблицата, ликвидността на българския краткосрочен газов пазар е много ниска.

Това се доказва и от факта, че делът на доминиращия доставчик се запазва много висок, което е пречка за формирането на ефективен ликвиден пазар. Други обективни причини са размера на пазара, структурата на вноса на газ, както и липсата на диверсификация на маршрутите и източниците на доставка.

Графики 1 и 2 по-долу показват съотношението на използвания преносен капацитет по националната газопреносна мрежа, за тримата ползватели, за последните 2 години:

Графика 1

Графика 2

Природният газ, който се доставя до газопреносната система на страната за нуждите на българския пазар, към момента се осигурява от внос от Русия и местен добив, като през 2014 г. количествата по източници на доставка са:

Таблица 3

№	Вид доставка	Количество, млн.м ³	Относителен дял
1	Природен газ от внос	2 546	93,5%
2	Местен добив	176	6,5%
	ОБЩО	2 722	100%

ООО „Газпром экспорт“, въз основа на дългосрочен договор, използва значителна част от капацитета на транзитната газопреносна мрежа, като използва услугите по достъп и пренос на природен газ през територията на България от входната точка на границата с Румъния до изходните точки на границите с Турция, Гърция и Македония.

6. Предложение и мотиви за въвеждането на междинните мерки

Предвид ниското ниво ликвидност на българския пазар, видно от т. 5 от настоящия доклад и липсата на достъп до платформа за търговия, както в България, така на съседните газови пазари, която отговаря на критериите на член 10 от Регламента, е необходимо въвеждането на временните мерки.

„Булгартрансгаз“ ЕАД предлага за одобрение изпълнението на следните временни мерки:

- **Алтернатива на платформа за балансиране:**

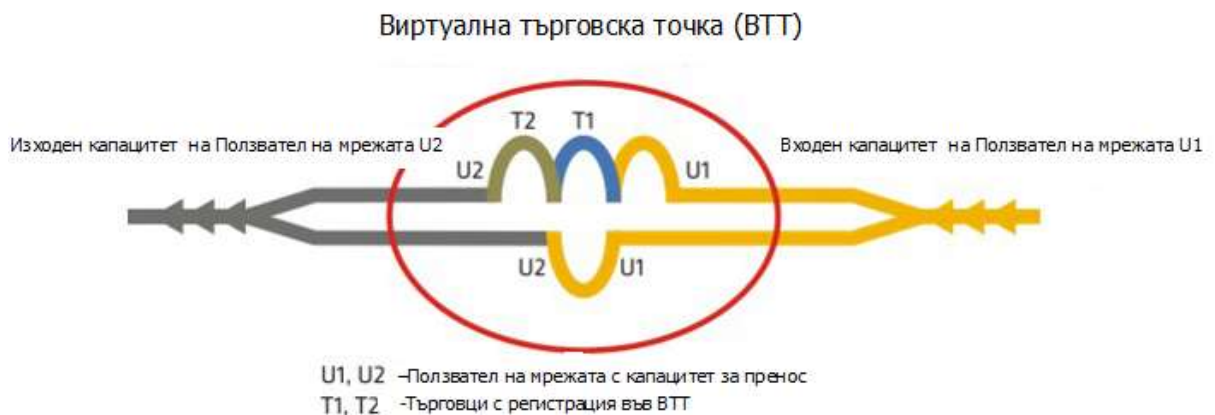
Когато дадена платформа за балансиране не може да доведе до повишаване на ликвидността на краткосрочния пазар на едро, и не може да осигури на оператора възможност за извършване на ефикасни действия за балансиране, операторът следва да използва услуги за балансиране.

Съгласно т. 7 от дефинициите на Регламента, услуга по балансиране е услуга, която се предоставя на оператор на преносна система по договор за газ, необходим за посрещане на краткосрочните колебания на търсенето и предлагането на газ, и която не е краткосрочен стандартизиран продукт.

В тази връзка, „Булгартрансгаз“ ЕАД предвижда да обявява недискриминационни и прозрачни процедури за покупка на газ за балансиране, в съответствие с чл. 8 на Регламента.

Също така, на този етап на развитие на пазара, се предвижда използване на лайнпека (в рамките на допустимият толеранс) за компенсация, както и използване на газ на ОПС в ПГХ „Чирен“.

„Булгартрансгаз“ ЕАД е в процес на създаване на виртуална търговска точка (ВТТ, VTP). Всички търговци, които подписват договор за участие на VTP, се публикуват на интернет-сайта на оператора, ще имат право да търгуват помежду си или с мрежови ползватели, които притежават капацитет за пренос. Сделките м/у ползвателите ще се сключват двустранно, без участие на ОПС. Операторът ще получава уведомления (xml формат) и ще отразява трансферите в дневните дисбаланси на двата участника.

Временна такса за дисбаланс:

Предвид липсата на търговска платформа, която да е ликвидна и да отговаря на критериите по член 1- от Регламента, не е възможно да се определи среднопретеглената цена на газа, търгуван на платформата за всеки газов ден. В резултат няма как да се определят пределните продажни и покупни цени на газа за балансиране. В тази връзка, „Булгартрансгаз“ ЕАД предлага въвеждането на мярката „временната такса за дисбаланс“. Предвижда се създаването на временна такса за

дисбаланс за съответния ден като еквивалент за пазарната цена, свързана с доставката на услуги по балансиране плюс минус малка корекция.

Еквивалентът за пазарната цена следва да се определи в съответствие с условията на член 22, §6 от Регламента. Условията за определянето на малка корекция са:

- мрежовите ползватели се насърчават да балансират своето подаване и взимане на газ;
- тя се определя и прилага по недискриминационен начин, по начин, който не възпрепятства навлизането на пазара, нито развитието на конкурентни пазари;
- няма негативно въздействие върху трансграничната търговия;
- не води до прекомерно излагане на риск от дневни такси за дисбаланс за мрежовите ползватели.

Методиката за изчисляване на временните такси за дисбаланс следва да бъде одобрена от КЕВР по предложение на ОПС.

- **Толеранс:**

Булгартрансгаз ЕАД предлага да се определят толеранси на дневна база за всеки месец, за който е в сила договорът за пренос на съответния ползвател, като +/-5% от заявените месечни количества за пренос разделени на броя на дните във месеца.

Балансовата позиция на ползвателя в рамките на толеранса да се прехвърля за следващия ден. Дисбаланси в рамките на толеранса се заплащат от мрежовите ползватели по определената такса за дисбаланс без прилагане на малки корекции.

Дневни дисбаланси извън толеранса се заплащат по определената такса за дисбаланс със приложени малки корекции. Сетълмент на дисбалансите да се извършва на месечна база.

В тази връзка, предвид използването на толеранс, предлагаме коригиращите заявки да са за ден напред или веднъж на ден в рамките на деня.

7. Действия, които допринасят за повишаване на краткосрочната ликвидност на пазара

- Установяването на виртуална търговска точка – необходима с оглед осигуряване на възможност за мрежовите ползватели и търговците да прехвърлят собствеността на газа помежду си и да минимизират дневните си дисбаланси;

- Интегриране на българския газов пазар към регионалния пазар, което би способствало за увеличаване на ликвидността, за постигане на диверсификация на източниците и маршрутите и осигуряване на възможностите за пренос на допълнителни количества природен газ за и през България. Ключови за пазарната интеграция в региона са новите междусистемни газови връзки с Турция, Гърция,

Сърбия и Румъния и проектите от Южния газов коридор.

- Изграждане на междусистемни връзки между националната газопреносна мрежа и газопреносната мрежа за транзитен пренос.

8. Времеви рамки и стъпки за прекратяване прилагането на временните мерки

„Булгартрансгаз“ ЕАД предлага прилагането на предложените временни мерки за период от пет години. В съответствие с чл. 45, §4 от Регламента ОПС трябва да прекрати използването на временните мерки не по-късно от пет години след влизането в сила на Регламента, т. е. не по-късно от 15 април 2019 г.

Предвид факта, че ликвиден пазар не съществува, „Булгартрансгаз“ ЕАД най-вероятно ще прилага необходимите временни мерки през всичките пет години.

За целите на оценяване на съответствието на мерките за изпълнението на Регламента и прилагането на временните мерки и за определянето на следващите стъпки за прекратяването на временните мерки, ОПС ще представя в КЕВР редовно в срок до 1 октомври всяка година „Доклад за оценка на изпълнението на Регламента“, в който ОПС следва да:

- Представя резултатите от мониторинга на ефективността на мерките, предприети в съответствие с Регламента;
- Оценява степента на ликвидност на краткосрочния газов пазар, по-конкретно въз основа на услугите по балансиране;
- Предлага нужните мерки;
- Оценява необходимостта от изпълнението на временни мерки в следващ период съгласно Регламента.